

Рецензия

**написана от член на научно жури,
за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, професионално
направление 3.8. Икономика, докторска програма „Планиране“, в съответствие с
процедурата в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов**

Рецензент: проф. д-р Михаил Дочев Михайлов

Автор на дисертационния труд: Христо Симеонов Василев

**Тема на дисертационния труд: РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИИ ЗА
ХОРИЗОНТАЛНА И ВЕРТИКАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА БИЗНЕСА**

Научен ръководител: доц. д-р Михаил Симеонов Чиприянов

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Представеният за оценка дисертационен труд е правилно структуриран и балансиран като съдържа въведение, изложение в три глави и заключение с общ обем 272 стандартни страници. Използвани са коректно 120 литературни източника. В текста са включени 47 таблици и 22 фигури. Към дисертационния труд има 12 приложения.

Темата на дисертационния труд е актуална и значима, което е добре обосновано от докторанта. Заглавието на дисертацията е ясно формулирано и е в тясна връзка с научната теза. Изследователската теза, предмета, обекта, целта и задачите на дисертационния труд са прецизно дефинирани, обвързани и насочени към предмета - основните методологически подходи за разработване на тези стратегически решения в компаниите от сектор металообработване (Код по КИД-2008, Сектор С: Преработваща промишленост, Раздел 24: Производство на основни метали, Група 24.2 Производство на тръби, кухи профили и фитинги за тях от стомана, Група 24.3 Производство на други продукти при първичната преработка на стоманата). Коректно са посочени използваните методи и ограниченията на изследването. Отделено е необходимото внимание на степента на разработеност в научната литература на поставения във фокуса на дисертацията проблем.

Докторантът е проучил и систематизирал голямо количество информация, за да докаже издигнатата научна теза. Използваната литература е достатъчна по обем и обхват, релевантна по съдържание и насочена към изследвания научен въпрос. Литературните източници са цитирани в съответствие с установените стандарти. Използвани са и резултати от проведено от автора емпирично проучване на разработването на стратегии за хоризонтална и вертикална интеграция в изследвания сектор. Богатата литература и другата информация е предпоставка и база за задълбоченото разработване на поставения изследователски проблем.

Приложенията към дисертацията са добре структурирани и представени, отнасят се към възлови моменти на разработката, допълват и внасят необходимата яснота по тях.

Дисертационният труд се отличава с прецизност, логическа последователност, задълбоченост на изследването и стремеж проблемите да се разглеждат в комплекс, в тяхната взаимна връзка и зависимост.

Считам, че с посочените характеристики дисертационният труд е една завършена научна разработка, обхващаща в комплекс теоретичните, методическите и научно-приложните въпроси на проведеното от докторанта изследване.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Разработеният в дисертацията научен проблем притежава висока степен на актуалност, като съответства на съвременните изисквания за теоретични и приложни изследвания в разглежданата научна област.

Обект на изследване в дисертацията са стратегиите за хоризонтална и вертикална интеграция на бизнеса, а *предмет* – основните методологически подходи за разработване на тези стратегически решения в компаниите от сектор металообработване. Формулираните предмет и обект на изследване са ясно дефинирани, като отразяват същността на разглежданите въпроси и тяхната значимост за развитието на съответната научна област.

Докторската теза е формулирана аргументирано и убедително, като представя ясна научна позиция на докторанта по изследвания проблем: методологически обоснованото разработване на стратегиите за хоризонтална и вертикална интеграция, съчетано с отчитане на специфични влияещи фактори за съответния сектор, спомага за преодоляване на комплицирани проблеми при продуктово-пазарното и технологичното обновяване и разширяване на бизнеса и така благоприятства постигането на растеж, устойчиво развитие или оздравяване на дейността.

Целта е да се изследват процесните аспекти на разработването и внедряването на стратегии за хоризонтална и вертикална интеграция за компаниите от сектор металообработваща промишленост (по специално по 24.2 и по 24.3) и да се синтезират мерки и механизми за усъвършенстване на приложимите дейности, което да подпомогне бизнес промяната и развитието. Конкретните *задачи* са:

- оценяване на специфичните характеристики на стратегическата интеграция на бизнеса, провеждана в рамките на стратегическия мениджмънт и планиране;
- емпирично изследване на особеностите на разработване на стратегии за хоризонтална и вертикална интеграция на българските бизнес организации;
- генериране на усъвършенствани методологически решения за разработване на стратегии за хоризонтална и вертикална интеграция на бизнеса, последвано от фрагментарна апробация за оценка на ползи и евентуални проблеми.

Изследователските цели и задачи са логически последователни и кореспондират с поставената теза. Приложените методи на изследване са подбрани целесъобразно, като отговарят на спецификата на научния проблем и позволяват постигането на обективни и обосновани резултати.

Новите моменти в дисертационния труд са ясно обособени и подчертават научния принос на автора. Аргументацията на представените идеи е последователна и добре структурирана, като осигурява логическа свързаност между отделните части на изследването.

Авторът демонстрира задълбочено познаване на съществуващата научна литература по темата, като представя критичен анализ на основните концепции и подходи в областта. В дисертацията са цитирани авторитетни източници, което свидетелства за добра осведоменост и прецизност при изследването на проблема.

Собственото отношение на автора по разглежданите въпроси е ясно изразено чрез интерпретация на резултатите и представяне на аргументирани изводи. Докторантът успешно допълва съществуващото научно знание със свои оригинални идеи и интерпретации, които обогатяват изследваната тематика.

Обемът на дисертацията е в съответствие с утвърдените академични стандарти и изисквания. Разглежданите теми са изложени достатъчно подробно, като се избягва ненужно разширяване на съдържанието. Изследването обхваща всички необходими аспекти на проблема, като същевременно е структурирано компактно и логично.

В дисертацията са представени схеми, графики и таблици, които допринасят за по-доброто разбиране на изложената информация. Илюстративният материал е подбран адекватно и е представен с висока степен на прецизност. Графичните елементи са добре оформени и допринасят за яснота на изследването.

Дисертационният труд е изготвен в съответствие с академичните стандарти по отношение на научния апарат, терминологията и структурата на изложението. Стилът на изложение е научен, последователен и разбираем.

Не се наблюдават съществени логически противоречия, като отделните части на дисертацията са балансирани по обем и съдържание. Литературният обзор, методологичната част, анализът на резултатите и изводите са добре обособени и съразмерни. Повторенията са сведени до минимум, а терминологичният апарат е прецизно използван.

Статистическата обработка на емпиричните данни е извършена коректно и съобразно приетите научни стандарти. Използваните изчислителни процедури са обосновани и приложени с необходимата прецизност. Представените числови резултати са интерпретирани правилно, като са взети предвид валидните стойности и възможните грешки при анализа.

Дисертационният труд е изготвен при спазване на всички правила на научната етика. Използваните литературни източници са коректно цитирани, като липсват индикации за плагиатство или некоректно използване на чужди материали. Авторът демонстрира почтеност при представянето на чуждите научни достижения, като ясно диференцира своите оригинални приноси от съществуващите изследвания.

Авторефератът представя съдържанието на дисертацията точно и пълно. Основните научни тези, цели и резултати са синтезирани ясно и достъпно. Авторефератът отразява структурата на основния труд и предоставя достатъчно информация за същността на изследването, неговите методологични основи и постигнатите научни приноси.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Дисертационният труд предлага значими научни и практически приноси, които допринасят за развитието на управлението на бизнес интеграцията в България.

1. На базата на проведеното емпирично изследване (чрез дълбочинно интервю) в компаниите от сектор металообработване (по 24.2 и по 24.3) у нас, са открити водещи аргументи „за“ и „против“ стратегията на интеграция. Освен това резултатите показват, че йерархичният подход за корпоративно планиране е най-

подходящ за използване в предприятията от металообработващата промишленост у нас с оглед на тяхната специфика.

2. Проведено е емпирично проучване с ясна и добре обоснована методика (по анкетния метод) и логическа обвързаност с целите и задачите на дисертационния труд, съответно обхванати са методологията и инструментите за формулиране на стратегии за интеграция, управленското влияние и ключовите фактори при интеграцията, организационната интеграция и управлението на процесите, взаимовръзките и взаимното влияние на бизнес интеграцията и реинженеринга. На основата на получените данни се постига по-добро разбиране на управлението на бизнес интеграцията в България, анализ на предизвикателства при вземането на решения, създаване на референтна банка за бизнес лидери, по-ефективно сътрудничество и взаимодействие и цялостно подобрене на конкурентоспособността.

3. Предложена е Комплексна методика за разработване на стратегически решения SMART Integra, включваща структурирани стъпки като анализ на текущото състояние, идентификация на целите, разработване на план за действие и непрекъснат мониторинг. Като също така са тествани нейните възможности и са открити насоките за нейното по-нататъшно усъвършенстване.

Със своите 6 публикации (вкл. в съавторство) авторът набира достатъчно точки по националните изисквания – 53,33.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

Нямам въпроси по съществуването на дисертационния труд за самата защита.

Препоръчително е бъдещи изследвания да се насочат към приложението на SMART Integra в други индустриални сектори или сравнителен анализ с международни практики.

V. Обобщено заключение и становище.

Дисертационният труд е задълбочено и сериозно научно изследване, което притежава висока теоретична и практическа стойност. Намирам пълно съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“.

Постигнатите резултати допринасят за развитието на изследваната област и представят оригинален научен принос. Авторът демонстрира високо ниво на компетентност и аналитично мислене.

По тези причини оценявам положително дисертационното изследване и призовавам членовете на научното жури да гласуват за присъждане на Христо Симеонов Василев на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Планиране“.

Дата: 24.02.2025

Рецензент:

(проф. д-р М. Дочев)